

”Hei, nyt leikitään”

PIENI OPAS KIELIRIKASTEISEEN TYÖSKENTELYYN

Ida Malmberg

SIUNTION KUNTA | (OPPAAN TOIMITTAJA)

Sisällisluettelo

Johdanto	2
Tietoa kaksikielisestä opetuksesta	3
Varhaiskasvatus.....	5
Esiopetus.....	7
Vuosiluokat 1–2.....	8
Materiaalipankki	10
Lukuvinkit	16
Sähköisiä linkkejä.....	16
Kirjallisuutta.....	17
Siuntion kielipolku	18
Lähteet	19

Johdanto

Siuntiossa on jo vuodesta 2019 lähtien tehty työtä kielirikasteisen opetuksen parissa. 1.8.2020 lähtien on Siuntiossa ollut asiakirja nimeltä kielipolku, johon on kirjattu Siuntion kunnan kielirikasteiseen opetukseen liittyvät keskeiset asiat. Kielirikasteinen toiminta, jota Siuntion kunnassa toteutetaan, on suppeampi kaksikielinen opetus.

Siuntion kaksikielinen ja rikas kulttuuriperintö tulee olla osa kasvatuksen ja opetuksen yksiköiden arkea. Pienillä lapsilla ruotsin tai suomen kieltä tuodaan arkeen kielirikasteisesti ja näin heitä innostetaan toisen kotimaisen kielen opiskeluun. Arjessa näkyvä ja kuuluva ruotsin ja suomen kieli on rikkaus ja voimavara. Suomen- ja ruotsinkielisiä yksiköitä kannustetaan tekemään yhteistyötä. Vähitellen opintojen etenemisen myötä lasten ja nuorten kielivaranto laajenee ja kansainvälisyyskasvatuksen avulla kulttuureihin tutustutaan laajemminkin (Siuntion kunnan varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen kielipolku 01.08.2020 alkaen).

Tämä käsikirja on tehty tukemaan sekä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen opettajia että perusopetuksen opettajia Siuntiossa. Tarkoituksena on, että he voisivat työskennellä kielirikasteisen opetuksen parissa ja käyttää kielirikasteisia menetelmiä helposti ja luonnollisesti ilman suuria paineita. Käsikirjan tarkoituksena on auttaa sekä uusia että vanhoja opettajia heidän työssään. Tämän käsikirjan avulla opettajat saavat konkreettisia vinkkejä, kuinka työskennellä kaksikielisen pedagogiikan parissa. Kirjan vinkkien avulla on helppo suunnitella kieltenopetukseen kokonaisuus ja/tai käyttää vain tiettyjä asioita, jotka itselle parhaiten sopivat.

Käsikirja toimii myös ideavihkona kaikille, jotka ovat kiinnostuneita kokeilemaan kielirikasteista työskentelytapaa.

Tämän käsikirja on tehty yhteistyössä niiden esikoulun opettajien ja opettajien kanssa, jotka työskentelevät kielirikasteisen opetuksen parissa Siuntion kunnassa.

Tietoa kaksikielisestä opetuksesta

Joustavaan moninaisuuteen perustuvassa kaksikielisessä opetuksessa taas kaksikielinen toimintatapa on sekä opetuksen väline että sen tavoite. Tällaisessa opetuksessa tavoitteena on dynaamisen kaksikielisyyden kehittyminen, jolloin kieliä käytetään joustavasti kommunikaation välineenä. Suomessa tarjottava CLIL-opetus on esimerkki joustavasta kaksikielisestä opetuksesta: yhtäältä tässä opetuksessa vierasta kieltä ja oppilaiden äidinkieltä ei erotella toisistaan kuten kielikylvyssä, ja toisaalta vieras kieli omaksutaan kielikylvyn tapaan äidinkielen rinnalle oppimisen ja kommunikoinnin kieleksi. (Palviainen, Mård-Miettinen & Palojärvi 2016:12).

On tärkeää, että jokainen kasvattaja löytää oman luonnollisen tyylinsä käyttää ruotsia/suomea jokapäiväisessä toiminnassa lasten kanssa. Kielirikasteisen opetuksen alussa on tärkeää keskittyä siihen, että lapset alkavat ymmärtää uutta kieltä, jota käytetään tietyissä tilanteissa päivän aikana. Sen jälkeen tavoitteena on asteittain, mutta monipuolisesti edistää entisestään suomen-/ruotsin kielen viestintätaitoja.

Kaksikielisen opetuksen eri toteuttamismuodoille on yhteistä opettajien käyttämät monipuoliset keinot, joilla tuetaan uuden kielen ymmärtämistä ja tuottamista ja ohjataan oppijaa uuden kielen oppimisprosessissa. Oppimista tukee esimerkiksi toiminnan rakentaminen toistuvien ja ennakoitavien rutiinien ympärille, siltojen rakentaminen uuden ja vanhan tiedon välille ja toiminnan sanoittaminen eli puhuminen siitä mitä tekee (Palviainen, Mård-Miettinen & Palojärvi 2016:14).

Opetussuunnitelmissa kirjoitetaan kaksikielisestä opetuksesta seuraavasti:

Suppeampi kaksikielinen varhaiskasvatus

Kielirikasteisella varhaiskasvatuksella tarkoitetaan varhaiskasvatusta, jossa alle 25 prosenttia toiminnasta järjestetään säännöllisesti ja suunnitellusti jollakin muulla kuin varhaiskasvatuslaissa määritellyllä varhaiskasvatuksen kielellä. Tavoitteena on kielenoppimisen tukeminen, lasten motivoiminen ja kielivalintojen monipuolistaminen. Lisäksi tavoitteena voi olla siirtyminen kielirikasteiseen tai muuhun kaksikieliseen esi- ja perusopetukseen tai muulla tavalla varhennettuun kielenopetukseen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022:34).

Suppeampi kaksikielinen esiopetus

Kielirikasteisella esiopetuksella tarkoitetaan esiopetusta, jossa alle 25 % toiminnasta järjestetään säännöllisesti ja suunnitellusti jollakin muulla kuin perusopetuslaissa säädettyllä opetuskielellä. Kielirikasteinen esiopetus antaa luontevia mahdollisuuksia tuoda monikielisyttä ja kulttuurien kohtaamisia esiin esiopetuksen arjessa ja toimintakulttuurissa. Tavoitteena on, että lapset olisivat sekä kielen oppijoita että käyttäjiä.

Tavoitteena voi olla siirtyminen kielirikasteiseen tai muuhun kaksikieliseen perusopetukseen (Esiopetuksen perusteet 2014:25).

Suppeampi kaksikielinen opetus

Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan tässä opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla jo esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä. Kielirikasteisen opetuksen tavoitteet eri oppiaineiden opetuksen ja oppimistulosten osalta ovat perusopetuksen päättyessä samat kuin sellaisessa perusopetuksessa, joka ei ole kielirikasteista. Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi. Kielelliset tavoitteet suhteutetaan kielirikasteisen opetuksen määrään (Perusopetuksen ope-
tussuunnitelma 2016:138–139).

Kielirikasteisen opetuksen tarkoituksena on luoda myönteinen asenne uuteen kieleen jo varhaisessa iässä. Siuntiossa kielirikasteiset kielet ovat suomi, ruotsi ja englanti. Kielirikasteista opetusta saavat pääasiassa lapset/oppilaat varhaiskasvatuksesta aina toiselle vuosiluokalle asti. Lähtökohtana on, että kielirikasteiset tuokiot/oppitunnit järjestetään siten, että lapsille on runsaasti mahdollisuuksia luonnollisesti oppia kohdekieli.

Vinkkejä kielirikasteiseen työskentelyyn

On tärkeää, että kasvattaja/opettaja suunnittelee kielirikasteisen opetuksen kokonaisuutta ja sen tavoitteita. **Vinkki**, kirjoita omat kielelliset periaatteesi ylös ja hyödynnä niitä opetuksesi keskeisenä osana. Muista aina, että kieli on sekä oppimisen väline että tavoite.

Kohdekieli tulee tutuksi toiminnan, arjen rutiinien, laulujen ja pelien kautta, joten suunnittele lapsille/oppilaille sellaista toimintaa, joka kiinnostaa heitä ja herättää uteliaisuutta uutta kieltä kohtaan.

Varo kääntämästä mitä puhut. Mieti, mitä asioita puhut yhdellä kielellä ja mitä toisella kielellä.

Lisäksi muun muassa seuraavat opettajan käyttämät keinot helpottavat uuden kielen ymmärtämistä: puhuminen selkeästi, keskeisten ydinsanojen painottaminen puhuttaessa, asioiden runsas toistaminen ja runsas ei-kielellisten viestintäkeinojen käyttäminen (eleet, ilmeet, kuvat). Ne opettajat, jotka kommunikoivat kahdella kielellä käyttävät myös koodinvaihtoa uuden kielen ymmärtämisen tukena (Palviainen, Mård-Miettinen & Palojärvi 2016:14).

Palviainen, Mård-Miettinen & Palojärvi (2016:42) painottavat seuraavaa kielirikasteista opetusta koskien: kasvattaja tarvitsee kahden kielen osaamista (ruotsi/suomi) sekä motivaatiota ja positiivista asennetta. Hän tarvitsee myös kokonaisvaltaista pedagogista osaamista, kykyä pohtia omaa kielten käyttöä sekä omien käsitysten ja asenteiden työstämistä tarpeen mukaan. Keskeistä on myös, että kasvattaja löytää itselle luontevan kielenkäyttötavan ja herkkyyttä havainnoida lasten kielen kehitystä ja kykyä mukauttaa omaa toimintaa. Alussa kasvattaja tarvitsee enemmän suunnittelu-aikaa ja kykyä suunnitella toimintaa kielellisesti.

Varhaiskasvatus

Vinkkejä suunnitteluun

- Mikä lasten keskuudessa on tällä hetkellä ajankohtaista, mistä lapset ovat kiinnostuneita, mitä lapset leikkivät mielellään, mitä lapsiryhmän tulee oppia? Ota lasten toiveet huomioon toimintojen suunnittelussa.
- Mieti, mitä kielellisiä tavoitteita toiminnalla/teemalla on (tärkeää opettajalle itselleen).
- Ota huomioon opetussuunnitelman sisältötavoitteet.
- Sisällytä opetustuokioihin lauluja ja musiikkiaktiviteetteja, jotka tukevat opittavaa teemaa sekä opetussuunnitelman tavoitteita.
- Suunnittele erilisiä pelejä, leikkejä, liikuntakasvatusta, jotka tukevat opittavaa asiaa/teemaa sekä opetussuunnitelman kielellisiä - ja sisällöllisiä tavoitteita.
- Valitse lastenkirjoja, jotka tukevat sekä kielellistä että pedagogista sisältöä opetuksessa.
- Harkitse; Milloin on hyvä työskennellä koko ryhmän/pienenryhmän kanssa/parin kanssa/yksin?
- Tee toiminta, teema ja kielenoppiminen näkyväksi niin lapsille/oppilaille kuin huoltajille.
- Muista arvioida teeman sisältö ja kielenoppiminen yhdessä lasten ja henkilökunnan kanssa. Näin saat selville, mistä asioista lapset pitävät ja mistä eivät.

Työtavat lasten kanssa

- Anna lasten kokea mukavia asioita/opetustuokioita ruotsiksi/suomeksi.
- Ota rohkeasti mukaan tuttuja lauluja, jotka lapset tunnistavat entuudestaan, kuten *hämä hämä häkki, karhu nukkuu, tiuki tiuki tähtönen* jne.
- Käytä eleitä, ilmeitä, kehon kieltä ja vaihtelevaa äänensävyä selventääksesi, mitä sanot.
- Käytä molemmilla kielillä (ruotsiksi ja suomeksi) olemassa olevia satuja. Voit esimerkiksi lähettää huoltajille luettelon kirjoista, jotta heillä on mahdollisuus lukea samat kirjat kotona.

- Käytä kuvatukea niin kielirikasteisissa opetustuokioissa kuin arkipäivän tilanteissa. Näin lasten on helpompi ymmärtää, mitä opettaja sanoo ja vältät myös kääntämisen. **Vinkki!** Älä näytä kuvaa heti, vaan sano ensin sana kielirikasteisella kielellä ja vasta sen jälkeen näytä kuva. Näin lapsi yhdistää välittömästi uuden sanan näyttämäsi kuvaan.
- On tärkeää pitää mielessä, että olet lasyen kielimalli kohdekielelle!
- Muista puhua/kuvailla mitä teet, mitä lapsi/lapset tekevät tai mitä teette yhdessä, tällöin lapset kuulevat koko ajan uusia sanoja ja heidän passiivinen sanavarastonsa kasvaa jatkuvasti.
- Puhu aluksi hyvin yksinkertaisesti. Esimerkiksi KYLLÄ, voit mennä/ Ei, et voi mennä.
- Esitä alussa yksinkertaisia kysymyksiä, jotta lapsilla on mahdollisuus vastata kyllä/ei. Siinä lapsella on myös mahdollisuus osoittaa, että hän on ymmärtänyt kysymyksen.
- **HUOMIO!** Älä pakota lapsia käyttämään uutta kieltä (jokainen lapsi voi osallistua niin paljon/niin vähän kuin haluaa, pystyy tai uskaltaa. Uuden kielen käyttäminen voi olla todella jännittävää joillekin lapsille).
- Eriyksen tärkeää on lähteä rakentamaan toimintaa lasten aiemman tiedon/taidon pohjalta. On tärkeää rakentaa siltoja vanhan ja uuden tiedon välille. Esimerkiksi perusväristä vivahteikkaampaan väriskaalaan.
- Muista aina valmistaa lapset siihen, mitä tullaan tekemään kielirikastetun toiminnan aikana.
- Yritä saada lapset käyttämään ruotsia/suomea arjen toiminnassa. Etsi ryhmällesi sopiva tapa/menetelmä. Esimerkiksi: Kastanjoiden kerääminen purkkiin, kun lapset ovat keränneet X kpl kastanjoita, voitte tehdä yhdessä jotain kivaa ylimääräistä juttua.
- Anna paljon positiivista palautetta!
- Rutiinien ja toistojen merkitys kielirikasteisen toiminnan alussa on tärkeää. Tämä auttaa lapsia tuntemaan olonsa turvalliseksi, vaikka kasvattajat puhuisivat vierasta kieltä. Lapsille on annettava mahdollisuus kokeilla lauseiden muodostamista ja käyttöä yhä uudelleen ja uudelleen, jotta he pystyvät alkamaan käyttää kielirikasteista kieltä automaattisesti esim. pyytää apua tai tervehtiä uudella kielellä, joten toisto on erittäin tärkeää. Jos lapset haluavat leikkiä samaa leikkiä tai pelata samaa peliä useita kertoja, hyväksy se! Tämä on keskeistä kieltenoppimisen kannalta.
- On tärkeää miettiä, mitä kielellisiä tavoitteita lasten tulisi saavuttaa. Mitä lasten on opittava kielellisesti heti alusta alkaen voidakseen toimia ryhmässä ja osallistua toimintaan? Muutamia esimerkkejä tällaisista sanoista:
På svenska: **Hej, titta, kom hit, sitt ner, det är din tur, vänta lite, var så god och tack**
På finska: **Hei, katso, tule tänne, istu alas, sinun vuorosi, odota vähän, ole hyvä ja kiitos**
- Tee kohdekielestä asteittain vaikeampaa. Näin lapset voivat vähitellen kehittää ymmärrystä kielirikasteista kieltä kohtaan.

ESIOPETUS

Tavoitteena on herättää lapsessa uteliaisuus ja halu oppia uutta. Esiopetuksessa luodaan pohja lapsen laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat ”punaisena lankana” varhaiskasvatuksen suunnitelman kautta esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmiin.

Kielirikasteisen opetuksen tarkoituksena on esiopetuksessa, että ruotsi/suomi tulee yhä enemmän kommunikoinnin välineeksi, esimerkiksi ruotsilla/suomella voi antaa ohjeita eri tilanteissa, joissa voidaan myös erilaisia tukimateriaaleja käyttäen rohkaista lapsia vastaamaan ruotsiksi/suomeksi.

Esiopetuksessa on samanlaisia teemoja kuin varhaiskasvatuksessa, joten lapsille on jo peruseriaatteet tuttuja. Esikoulussa lasten ruotsia/suomea kielirikasteista toimintaan lähdetään kasvattamaan jo aikaisemman tietämyksen pohjalta. Esimerkiksi järjestyslukuja voi harjoitella peruslukujen lisäksi esimerkiksi jonon muodostuksessa ja päivämäärissä (ensimmäinen/första) ja värituntemusta kasvatetaan opettelemalla uusia värisävyjä (vaaleanpunainen/ljusrosa, tummanvihreä/mörkgrön jne.)

Lisäksi kielirikasteista osaamista voidaan kehittää lasten suomea/ruotsia, yhdistelemällä eri osa-alueisiin kuuluvia teemoja lauseisiin, esimerkiksi värejä muotoihin, viikonpäiviä järjestysnumeroihin. Voit myös käyttää tuttuja lauseita uusissa yhteyksissä, esimerkiksi liikunnassa ohjeita annettaessa (istu/sitt, hypi/hoppa, juokse/hoppa jne.).

Esimerkki kielirikasteista opetuksessa Siuntion ruotsinkielisessä esiopetuksessa

Siuntion kunnassa on tehty siten, että lapset saavat suomenkielistä kielirikasteista toimintaa päivittäin noin 20 minuuttia. Huomaa, että näiden 20 minuutin ei tarvitse olla yhtenäinen kokonaisuus, vaan toimintaa voidaan toteuttaa kokopäivän ajan. Lapsilla on myös yksi kielirikasteinen toimintatuokio viikossa. Tärkeää on, että kielirikasteista opetusta tekevillä kasvattajilla on aikaa suunnitella toimintaa. On erittäin tärkeää, että on olemassa suunnitelma siitä, miten kielirikastettua toimintaa työtetään. Hyvä suunnittelu auttaa ja tukee lapsia omaksuma uutta kieltä paremmin. Esiopetuksessa suomen kieltä käytetään ruokatilanteissa, leikkihetkillä, liikuntahetkillä ja erilaisissa lasten motorisia taitoja ja hyvinvointia kehittävässä toimintatuokioissa.

KIELELLISET TAVOITTEET esiopetuksessa

Tavoitteet esiopetuksessa ovat seuraavat:

- herättää kiinnostusta ja positiivista asennetta ruotsia/suomea kohtaan
- kehittää ikään sopivaa kielitietoisuutta
- kehittää passiivista sanavarastoa ja oppia käyttämään lyhyitä lauseita
- ymmärrys kielirikasteista kieltä kohtaan sekä kykyä kommunikoida yksinkertaisilla sanoilla ja lauseilla kielirikasteisella kielellä esiopetuksen arjessa

VUOSILUOKAT 1-2

- Kielellisesti rikastetun opetuksen alussa: Tutustu oppilaisiin ja ota huomioon ne taidot, jotka heillä jo on kielestä.
- Aloita helpoilla harjoituksilla, kuten numeroilla, väreillä ja erilaisilla tervehdyksillä.
- Alkuun on hyvä olla erilaisia leikkejä/pelejä, esim. sellaisia, joita oppilaat jo osaavat pelata, jotta he ymmärtävät helpommin kielirikasteisella kielellä annetut ohjeet.
- Laula erilaisia lauluja, leiki liikunnallisia pelejä ja soita musiikkia ruotsiksi.
- Suunnittele itsellesi sopiva malli kielirikastetulle opetukselle ja kirjoita ylös tavoitteet, jotka oppilaisen tulisi oppia lukuvuoden aikana.
- Yritä sisällyttää oppilaiden kiinnostuksen kohteet jollain tavalla suunnittelemiisi kielellisiin tavoitteisiin.
- Anna hauskoja kotitehtäviä, jotka herättävät kiinnostusta ruotsin kieleen
- Pohdi omaa kielenkäyttöäsi. Miten käytät kielirikasteista kieltä? Onko käyttämäsi kieli liian helppoa tai vaikeaa jne.
- Tärkeää on myös vivahteikkaan kielen ja synonyymien käyttö.
- Hanki/tee monipuolista kuvamateriaalia, kirjoita sanoja ja lauseita taululle/valkotaululle, jotta lapset näkevät ja kuulevat oppitunnin aikana käytetyt uudet sanat/lauseet.
- Voit myös tehdä yhteistyötä muiden opettajien kanssa ja hyödyntää samankaltaisia teemoja kielirikasteisessa opetuksessa, tukeaksesi kielirikasteista opetusta monipuolisesti.

Yleisiä periaatteita ja vinkkejä toiminnalle

- Älä unohda iloa ja leikkisyyttä toiminnasta!
- On tärkeää muistaa, että sinun tulee tehdä asioita kielellä, ei opettaa kieltä.
- Löydä hauska tapa herättää lasten/oppilaiden kiinnostus tehtävää toimintaa kohtaan
- Varaa konkreettista materiaalia erilaisiin suunniteltuihin toimintoihin, esim. erilaisia leluja, kuten palloja, hernepusseja, noppia tai muita teemaan/tehtävään sopivaa rekvisiittia.

- Muista käyttää monipuolisia harjoituksia, jotka sisältävät myös eri kehon osia sekä koko kehon.
- Toiminnan monipuolisuus on tärkeää, vaikka teemat/sisältö olisi samat: esimerkiksi teema "numerot": leiki numeroiden kanssa, askartelutehtävä numeroista, laulaa numeroaiheisia lauluja ja pelaa erilaisia numeropelejä.
- Luo vakiintuneita rutiineja; aloita esimerkiksi kielirikasteiset toiminnot aina samalla tavalla, esim. laulamalla. Tärkeää on myös, että opettajan kielenkäytössä on selkeät rutiinit (esim. käytä samankaltaisia lauseita, kun ohjeita annetaan), tällöin lasten on helpompaa ymmärtää, mitä sanotaan ja tarkoitetaan.
- Käytä paljon kielirikasteista kieltä toimintatuokioiden aikana
- Huomioi: Puhu selkeästi ja toista jatkuvasti sekä uusia että vanhoja sanoja.
- Käytä runsaasti ilmeitä ja eleitä puhuessasi
- Anna lapsille sekä mahdollisuus että aikaa ymmärtää kohdekieltä (yritä herättää lasten kiinnostus uutta kieltä kohtaan)
- Suunnittele hauskoja loppuhuipennuksia, esim. tietyn teematyöskentelyn päättyessä.

Materiaalipankki

SANALISTOJA PÄIVITTÄISEEN TYÖSKENTELYYN

Nämä esimerkit suomen- ja ruotsinkielisistä sanoista ja lauseista, jotka toimivat hyvin sekä varhaiskasvatuksessa että esiopetuksessa. Olemme koonneet melko yleisiä sanoja/lausekkeita, joita käytetään säännöllisesti päiväkodin arjessa. Nämä sanalistat voivat auttaa kasvattajaa/opettajaa suunnittelemaan kielirikasteista toimintaa. Näistä sanalistoista voi ottaa mallia/tukea, kun lähdetään suunnittelemaan kielirikasteista toimintaa ensimmäistä kertaa tai jos vain haluat tukea omaan työhösi kaksikielisen pedagogiikan parissa.

Käytänteitä aamuihin: Tervehtiminen

<i>Hyvää huomenta!</i>	<i>God morgon!</i>
<i>Hauska nähdä sinua!</i>	<i>trevligt att se dig!</i>
<i>Oletpas pirteän/iloisen näköinen tänään!</i>	<i>Vad du ser pigg/glad ut idag!</i>
<i>Onko kaikki hyvin?</i>	<i>Är allting bra?</i>
<i>Mitä sinulle kuuluu?</i>	<i>Hur mår du?</i>

Lounas: Ruokaloru ja lounaaseen liittyvä sanasto ruotsiksi/suomeksi

Monta/*Många*, paljon/*mycket*, lautanen/*en talrik*, lasi/*ett glas*, mitä sinulle kuuluu? /*hur mår du?*, haarukka/*en gaffel*, veitsi/*en kniv*, lusikka/*en sked*, voi/*smör*, leipä/*bröd*, maito/*mjölk*, vettä/*vatten*, lautasliina/*en servett*, tarjotin/*en bricka*, pese kädet/*tvätta händer*, oletko pessyt kädet /*har du tvättat händerna?*, nyt menemme syömään/*nu ska vi gå och äta!*, seiso jonossa/*stå i kö!*, sinä olet ensimmäinen/viimeinen jonossa/*du är den första/ den sista i kön*, hyvää ruokahalua!/*smaklig måltid!*, otatko lisää/*vill du ha mera?*, saisinko lisää/*kan jag få mera?*, haluatko lisää/ *vill du ha mer?* kiitos/*tack!*, ole hyvä/*var så god!*, kiitos ruoasta/ *tack för maten*

Pukeutumistilanteet: Nimeä vaatteita ruotsiksi/suomeksi

Saappaat/*stövlar*, haalari/*en overall*, pipo/*en mössa*, lenkkarit/*kengät/gympadojor/skor*, hanskat/lapaset/*handskar/vantar*, kuravaatteet/*rengkläder*, ulkohousut/*utebyxor*, takki/*jacka*, kauluri/*en halsduk*, kädet/*händer*, sormet/*fingrar*, pää/*huvud*, jalat/*fötter*, riisu/*klä av*, pue/*klä*

på, vetoketju/dragskedja/blixtlås, napit/knappar, ulkona/ute, sisällä/inne, tarvitsetko apua/behöver du hjälp?, mitä sinä tarvitset/vad behöver du?, tänään tarvitsemme kurvaatteet/lämpimät vaatteet/ idag behöver vi regnkläder/varma kläder, ulkona sataa vettä/lunta/ det regnar ute/ det snöar ute, tänään on lämmin/kylmä/ det varmt/kallt idag, oletko käynyt vessassa/har du varit på toaletten?, missä kengät ovat/var är skorna?, nyt saatte mennä/ nu får ni gå

Ulkoilu: Käytä ruotsia/suomea ulkoilussa

Kivi/en sten, puu/ett träd, hyppynaru/ett hopprep, sää/ett väder, metsä/en skog, nopea/hidas vauhti/snabb/långsam fart, siivoa/städa, liikenne/ trafiken, kirkko/ en kyrka, kirjasto/ ett bibliotek, liukumäki/ en rutschkana, hippa/ kull, auto/ en bil, polkupyörä/ en cykel, sanko/ en hink, lapio/ en spade, hiekka/ sand, kävellä/ gå, juosta/springa, hiipiä/smyga, hyppiä/hoppa, koulupiha/skolgården, pulkka/ en pulka, liukuri/ en stjärtlapp, nyt mennään ulos/sisään/ Nu går vi ut/in!, nyt mennään metsään/nu ska vi gå till skogen!, mitä/miten tehdään/vad ska vi göra/hur ska vi göra?, haluatko olla keinussa/vill du vara i gungan? haluatko kiipeillä puissa/vill du klättra i trädet?, nyt pelaamme jalkapalloa/nu ska vi spela fotboll!, nyt leikitään/nu ska vi leka!, nyt leikimme piilosta/nu leker vi kurragömma!, tulkaa tänne kaikki/kom hit allihop!

Aamupiiri: Käytä samoja sanoja/käsitteitä tuokion aikana

Viikonpäivät/veckodagar, ensimmäinen/den första, toinen/den andra, kolmas/den tredje, viikko/ en vecka, kuukausi/en månad, vuosi/ ett år, vuodenaika/årstid, sää/väder, kello/en klocka, aika/tid, loru/en ramsa, laulu/en sång, värit/färger, syntymäpäivä/synttärit/födelsedag/födis, kuusi/seitsemän vuotta vanha/sex sju år gammal, päivän ohjelma/dagens program, aamupiiri/morgonsamling, voimistelu/liikunta/gymnastik/idrott, veistosali/träslöjdsal, satu/en saga, askartelu/pyssel, matematiikka/matematik, tietokone/en dator, mitä me tänään teemme/vad ska vi göra idag?, lauletaan yhdessä/vi sjunger tillsammans!, mikä päivä tänään on/huomenna on/eilen oli/vad är det för dag idag/imorgon/vad var det för dag igår?, millainen sää on tänään/vad är det för väder idag?, paistaako aurinko tänään/skinner solen idag?, sataako vettä/regnar det?, sataako lunta/snöar det? Istu omalle paikalle/kan du sätta dig på din egen plats, kuka puuttuu/vem fattas?, montako lasta on täällä tänään/hur många barn finns det idag?, odota vuoroasi/vänta på din tur, nouskaa ylös/kan ni stiga upp

Työskentelytapoja: Keskustele toimintatuokioiden aikana

Kynä/en penna, kumi/ ett suddgummi, värikynät/färgpennor, tussit/tuschpennor, sivellin/pensel, kirja/en bok, paperi/ett papper, sakset/ en sax, liima/en lim, viivotin/ett linjal, lanka/en tråd, neula/en nål, vasara/en hammare, ruuvi/en skruv, saha/en såg, lauta/en planka, pora/en borr, askartelu/pysse, hakisitko penaalin?/kan du hämta penalen?, sahaa varovasti/såga försiktigt!, istu tuolilla/sitt på stolen!, piirrä kuva/rita en bild, kirjoita nimesi/skriv ditt namn, minkä värinen lanka/vad är det för färg på tråden?, missä kynä on/var är pennan?, voinko/voitko auttaa/kan du/ni hjälpa?, tee tehtävä pareittain/ uppgiften görs parvis!, oletko valmis/är du färdig?, kun olet valmis, saat siivota/när du är färdig kan du städa undan

Liikunta ja hyvinvointi: Kehoitukset ruotsiksi/suomeksi

Hiihtää/åka skidor, luistella/ åka skridskor/skrinna, sukset/skidor, sauvat/skidstavar, luistimet/skridskor, pallo/en boll, kaatua/ramla, tanssia/dansa, liikkua/röra på sig, kiivetä/kiipeä/klättra, ryömiä/krypa, tasapaino/blanss, laulaa/sjunga, juosta/springa, istua/sitta, seisoa/stå, hypätä/hoppa, terve/frisk, kipeä/sjuk, voimistelusaligymnasil, pukuhuone/omklämningsrum, jump-pavaatteet/gympkläder, nyt juoksemme/nu springer vi!, nyt tanssimme/nu dansar vi!, paljonko kello on herra Susi/hur mycket är klockan farbror varg?, älä koske maata/inte nudda golvet!, ota kiinni/ta fast mig/fånga mig!, seiso seinän vierellä/stå brevid väggen!, laita käsi/jalka/peppu/pää/selkä/maha...seinälle/lattialle/sätt handen/foten/rumpan/huvud/ryggen... mot väggen/på golvet, kosketa kädellä/jalalla/pepulla/päällä/selällä/mahalla lattiaa/rör med handen/foten/rumpan/huvudet/ryggen/magen på golvet, pidetään hauskaa/nu ska vi roligt!

Vapaa leikki: Leiki ja pelaa lasten kanssa ruotsiksi/suomeksi

Palapeli/pussel, peli/ett spel, autoleikki/billeken, lego/lego, puupalat/trädsklossar, nukke/en docka, leikkinurkka/lekhörnet, nukkekoti/ett dockhus, askarella/pyssla, piirtää/rita, helmet/pärlor, eläimet/djur, yhdessä/tillsammans, yksin/ensam, vapaa leikki/fri lek, nyt leikitään/nu leker vi!, nyt rauhallisemmin/ta det lugnt!, laita kaikki lelut paikoilleen/sätt alla leksakerna på plats!, mitä haluaisit tehdä/vad skulle du vilja göra?, pelaammeko/ska vi spela?, sinun vuorosi/minun vuoroni/ din/min tur, kenen kanssa haluat leikkiä/med vem skulle du vilja leka?

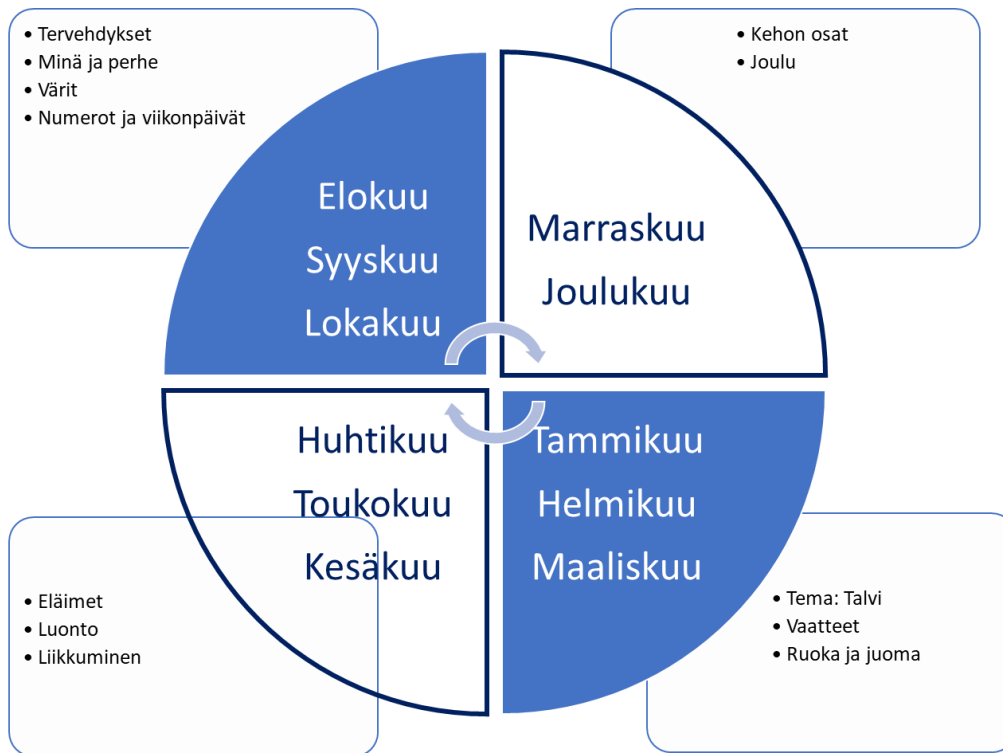
Päivän päätteeksi: Lopeta päivä hyvästelemällä ruotsiksi/suomeksi

Lähteä kotiin/*dags att gå hem*, hakea/*hämta*, titta/katso, kauanko/*hur länge*, alkaa/*börjar*, kiitos tästä päivästä/*tack för idag!*, tavataan huomenna/*vi ses imorgon!*, nähdään/*vi ses!*, tänään meillä on ollut hyvä päivä/*idag har vi haft en bra dag!*, kuka hakee sinut/*vem är det som hämtar dig?*, nyt äiti/isä tulee/*nu kommer mamma/pappa!*, nyt menemme bussiin/autoon/*nu kliver vi in i bussen/bilen!*, muistitko ottaa laukkusi/*kom du ihåg att ta din väska?*, hyvää viikonloppua/*Trevlig veckoslut!*, kiitos samoin/*tack detsamma!*

Alla on vinkkejä erilaisista menetelmistä, saadaksesi vaihtelua ja inspiraatiota päivittäiseen toimintaan:

- Voit hankkia käsinuken, joka puhuu ruotsia/suomea.
- Voit kehittää erilaisia pelejä kärpäslätkällä, esimerkiksi mihin tahansa teemaan voi keksiä pelin, jossa etsitään oikea kuva ja lyödään kuvaa kärpäslätkällä.
- Erilaisia kielirikasteisia tuokioita suurilla nopilla: Heitä noppia ja keskustele nopan asioista lasten kanssa. Tällä harjoituksella lapset kehittävät sekä passiivista että aktiivista sanavarastoa. Opettaja pyytää lapsia sanomaan, mitä nopat osoittavat. Esim. numerot, värit, eläimet tai hedelmät. Yhdistä teemaan/toimintatuokioihin, jonka parissa työskentelette.
- Luo säännöllisiä suomenkielisiä/ruotsinkielisiä kontakteja (esim. suomen- ja ruotsinkielisen esiopetuksen yhteinen leikki-/toimintatapaaminen)
- Tee yhteistyötä kodin kanssa. Anna lapselle kotitehtäviä, esim. työskentelyä digitaalisen materiaalin parissa, pelien pelaamista, satujen lukemista tai osallistumista kotiarjen askareisiin käyttäen ruotsia tai suomea.

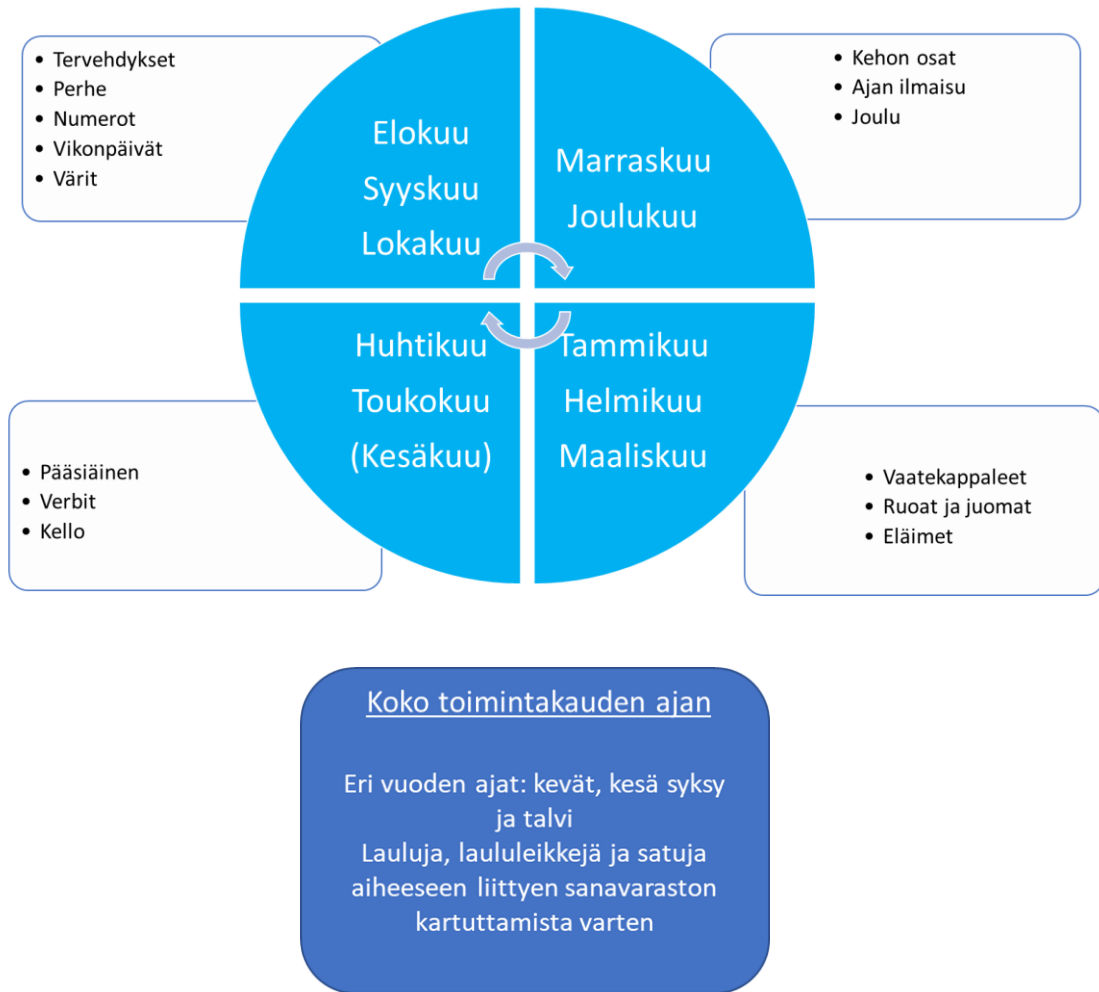
Esimerkki kielirikasteisen opetuksen vuosikellosta varhaiskasvatuksessa

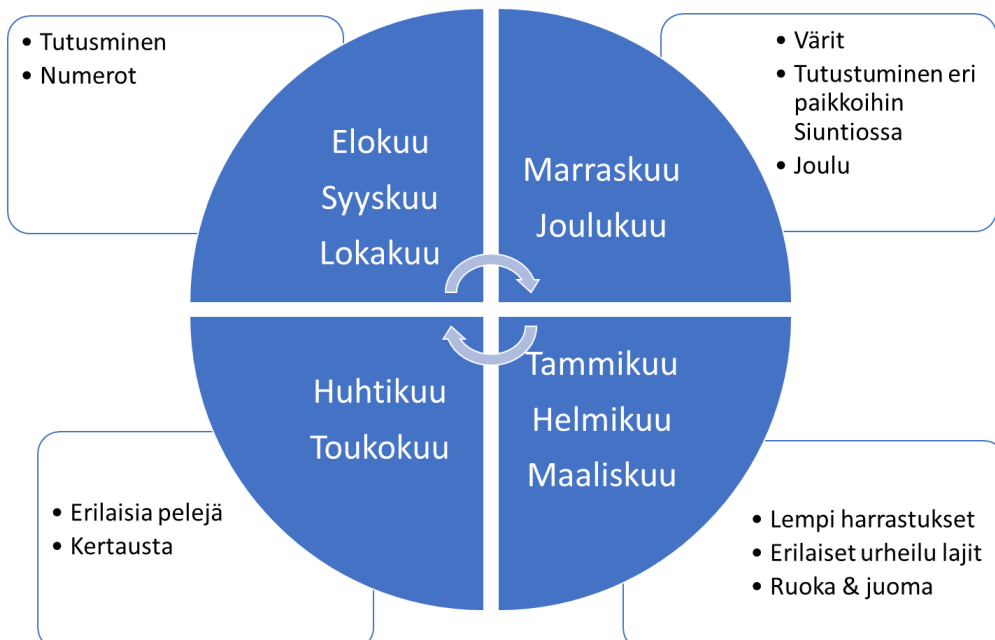
Koko toimintakauden ajan

Eri vuoden ajat: kevät, kesä syksy ja talvi
Lauluja, laululeikkejä ja satuja aiheeseen liittyen sanavaraston kartuttamista varten

Esimerkki vuosikellosta esiopetuksen kielirikasteiseen toimintaan

Esimerkki vuosikellosta 1-2 vuosiluokkien kielirikasteiseen toimintaan

LUKUVINKIT

LINKKEJÄ DIGITAALISEEN MATERIAALIIN

[SPRÅKBERIKAD | UNDERVISNING \(svenskanu.fi\)](#)

[Språklekar » LEKDATABASEN \(folkhalsan.fi\)](#)

[Lek med språket - Folkhälsan \(folkhalsan.fi\)](#)

[Mikä ihmeen kielisuihkutus? \(peda.net\)](#)

[Kielitietoinen varhaiskasvatus - Sukella kieleen ja kulttuuriin \(dived.fi\)](#)

[Kielisuihku :: kielenopetusypajalla \(webnode.fi\)](#)

[Kaksikielinen opetus | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

[Material för daghem och skola - Folkhälsan \(folkhalsan.fi\)](#)

[Esiopetusta kielirikastuttamassa — Suomi \(kieliverkosto.fi\)](#)

[Kielisuihkutus - kielimaistiaisia lapsille suomalaisen kielivarannon monipuolistamiseksi \(jyu.fi\)](#)

[Barnprogram | Pedagogiska serier för barn | UR Play](#)

[Interaktion – tala, samtala och föra dialog - Skolverket](#)

[Väitöskirjapohja \(jyu.fi\)](#)

[alkuopetuksen-englannin-opettajan-opas.pdf \(peda.net\)](#)

[Kielten kärkihanke ja kielenopetuksen kehittäminen | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

[2020Vinkkivihko.pdf \(peda.net\)](#)

[Liikuntaleikit \(peda.net\)](#) esim. 1.

[Liikuntaleikit \(peda.net\)](#) esim. 2.

Vinkkejä digitaalisiin appeihin

- Moka Mera Lingua
- Mollan abc
- Mattekungen
- ABC raketten
- Buu klubben
- Lasten arena
- Spel ett/ Ekapeli

Kirjallisuutta

- Andéasson & Sandell Ring. (2021). *Interaktion – Tala, samtala och föra dialog*. Skolverket.
- Baker, Colin (2011). *Foundations of bilingual education and bilingualism*. 5:e tryckningen. Bristol: Multilingual Matters.
- Björklund Siv, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen (2007) (red.) *Kielikylypykirja – Språkbadsboken*. Vaasan yliopisto: Levón-instituutti
- Bäckström Linda & Horstmark Inga, (2008). *En rolig samling*. Sanoma utbildning. Stockholm.
- Centerheim-Jogeroth, M. (1997). *Vägen till språket*. Liber AB. Stockholm.
- Laurén Christer. (1994). *Kahden kielen kautta monikielisyteen*. Vaasan yliopisto.
- Lundberg I. & Sterner G. (2018). *Före Bornholmsmodellen - språklekar i förskolan*. Natur och Kultur. Stockholm.
- Lundberg I. (2007). *Bornholmsmodellen – Vägen till läsning – Språklekar i förskoleklass*. Natur och kultur. Stockholm.
- Mickos A. & Carlson I. (2003). *Språkplantan*. Lekar som stimulerar tal-och språkutvecklingen hos barn. (Det finns även lärarhandledning till denna bok). Folkhälsan.
- Mickos A. & Metsämäki J. (2005). *Språkfrön: temalek och sagolek*. Folkhälsan.
- Palojärvi, A., Palviainen, Å. & Mård-Miettinen, K. (red.) (2016). På finska och svenska. Tvåspråkig pedagogik i daghem och förskola. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino [JYX - På finska och svenska : tvåspråkig pedagogik i daghem och förskola \(jyu.fi\)](http://jyx.jyu.fi)
- Palojärvi, A., Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.). 2016. Suomeksi ja ruotsiksi. Kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. [Suomeksi ja ruotsiksi. Kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa \(jyu.fi\)](http://jyu.fi)
- Rydja C. (2012). *Språklust genom sagor*. Sanoma utbildning. Stockholm.
- Svensson A. (2005). *Språkgädje: språklekar i förskola och skola*. Studentlitteratur. Lund

Siuntion kunnan varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen kielipolku

LUOKAT 7-9:
A1-englanti
A2/B1-ruotsi
B2-kielet
Kansainvälistyminen

LUOKAT 3-6:
A1-englanti
A2-ruotsi/B1-ruotsi

ÅK 3-6:
A1 finska (nybörjar/
modersmålsinriktad)
A2- engelska/ B1-
engelska

LUOKAT 1-2:
A1-englanti
Kielisuihkutus (ruotsi)
Kieli- ja
kulttuurikasvatus

ÅK 1-2:
A1- finska
(nybörjar/modersmås-
linriktad)
Språkberikad under-
visning (engelska)

ESIOPETUS:
Kielirikasteinen opetus
(ruotsi)
Kieli-ja
kulttuurikasvatus

**FÖRSKOLEUNDER-
VISNING:**
Språkberikad
undervisning (finska)
Fostran i språk och
kultur

VARHAISKASVATUS:
Kieli- ja
kulttuurikasvatus

**SMÅBARN-
PEDAGOGIK:**
Fostran i språk och
kultur

Lähteet

Palojärvi, A., Palviainen, Å. & Mård-Miettinen, K. (red.) (2016). På finska och svenska. Tvåspråkig pedagogik i daghem och förskola. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino [JYX - På finska och svenska : tvåspråkig pedagogik i daghem och förskola \(jyu.fi\)](#)

Palojärvi, A., Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.). 2016. Suomeksi ja ruotsiksi. Kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. [Suomeksi ja ruotsiksi. Kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa \(jyu.fi\)](#)

Opetussuunnitelmat

[Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

[Grunderna för planen för småbarnspedagogik | Utbildningsstyrelsen \(oph.fi\)](#)

[Esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteet | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

[Grunderna för förskoleundervisningens läroplan | Utbildningsstyrelsen \(oph.fi\)](#)

[Perusopetuksen opetussuunnitelma Siuntion kunta](#)

[Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet \(sjunde.fi\)](#)

Sekä lukuvinkit osioon kerätty materiaali on myös luonut pohjaa käsikirjalle